

AmCham Romania

Ghid privind protecția avertizorilor în interes public

2024

AmCham România mulțumește călduros colaboratorilor din cadrul
Comitetului de Guvernanță Corporativă pentru contribuția adusă la Ghid.

- Evryo Group
- Nepi Rockcastle
- OMV Petrom
- Sun Wave Pharma

Cuprins

Sumar Executiv	IV
Componentele-cheie ale unui program de protecție a avertizorilor de integritate	1
Principalele beneficii.....	1
Problemele de raportat	2
Recomandări pentru organizații	2
Politica de protecție a avertizorilor de integritate	3
Procesul de sesizare a unui incident	5
Recomandări-cheie pentru avertizorii care raportează un incident	6
Alegerea canalului de raportare	6
Evaluarea abaterii	6
Înțelegerea protecției oferite	6
Măsuri legale și de suport.....	6
Păstrarea evidențelor	7
Urmărirea.....	7
Căutați suport	7
Exemple de incidente care ar trebui raportate	8
Categoriile de incidente legate de afaceri.....	8
Referințe: Legislația Uniunii Europene	10
Dispoziții-cheie ale Directivei.....	10

Sumar Executiv

Avertizarea de integritate este un mecanism esențial pentru descoperirea faptelor reprobabile în cadrul organizațiilor și pentru promovarea transparenței, integrității și responsabilității. Într-un mediu de afaceri complex, stabilirea unei politici robuste de avertizare de integritate este esențială pentru ca firmele să încurajeze o cultură a deschiderii și a comportamentului etic.

Prezentul ghid prezintă considerațiile-cheie pe care trebuie să le aibă în vedere întreprinderile în elaborarea și punerea în aplicare a unor politici eficiente de denunțare a neregulilor, oferind în același timp sprijin și protecție pentru avertizori. Prin respectarea acestor orientări, companiile pot atenua riscurile, îmbunătăți guvernanta corporativă și a menține angajamentul lor față de conduita etică și conformitatea cu legile și reglementările. În plus, oferă perspective practice și bune practici pentru a sprijini implementarea politicilor de avertizare care susțin integritatea și conformitatea.

AmCham România încurajează toate părțile interesate să utilizeze această resursă pentru a consolida angajamentul nostru față de conduita și guvernanta etică.

Componentele-cheie ale unui program de protecție a avertizorilor de integritate

Toate companiile ar trebui să elaboreze, să aprobe la cel mai înalt nivel de guvernare, să comunice și să consolideze o **politică de protecție a avertizorilor de integritate**.

Principalele beneficii ale unei politici de protecție a avertizorilor de integritate sunt:

- ❖ **Încurajează transparența:** o astfel de politică promovează transparența în cadrul organizației, oferind angajaților un canal formal pentru a raporta orice abateri sau comportamente lipsite de etică observate;
- ❖ **Detectarea timpurie a problemelor:** oportunitatea de a identifica comportamente lipsite de etică și diferite tipuri de fraudă internă, deoarece majoritatea cazurilor de fraudă internă sunt descoperite în urma unei informări;
- ❖ **Cultivă o cultură a integrității:** aceasta aduce beneficii reputaționale, demonstrând angajamentul companiei față de transparență și transmițând un mesaj puternic că organizația prețuiește integritatea și comportamentul etic. Încurajează angajații să susțină aceste valori și consolidează o cultură a responsabilității și încrederii;
- ❖ **Protejează avertizorii de integritate:** o politică bine concepută asigură protecția avertizorilor împotriva represaliilor, astfel încât angajații să se simtă în siguranță și sprijiniți atunci când raportează îngrijorări. Această protecție poate include confidențialitatea, clauze de non-represalii și mecanisme de raportare anonimă;
- ❖ **Responsabilitate și cetățenie corporativă:** toți factorii interesați (inclusiv furnizori, clienți, acționari, angajați) dispun de un mecanism prin care pot raporta suspiciunile;
- ❖ **Îmbunătățește guvernarea organizațională:** prin abordarea problemelor ridicate prin intermediul canalelor de denunțare, organizațiile își pot îmbunătăți structurile de guvernare și controalele interne, ceea ce conduce la o gestionare mai eficientă a riscurilor și a conformității. Acest lucru ajută la identificarea abuzurilor de management, reducerea îngrijorărilor și eliminarea frustrărilor.

Avertizarea de integritate are scopul de a oferi un mijloc de a raporta (exemple):	Avertizarea de integritate nu are scopul de a oferi un mijloc de a raporta (exemple):
<ul style="list-style-type: none">✓ o infracțiune;✓ încălcări ale legilor și reglementărilor;✓ o eroare judiciară;✓ un risc pentru sănătate și siguranță care nu a fost soluționat;✓ un risc de mediu;✓ comportament lipsit de etică, abuz de putere din partea managementului sau nerespectare gravă a politicilor și procedurilor.	<ul style="list-style-type: none">✓ nemulțumiri personale;✓ probleme legate de resursele umane care nu rezultă din încălcarea legilor muncii;✓ aspecte legate de serviciul clienți, cu excepția cazurilor în care plângerile vizează comportamente lipsite de etică.

Problemele de raportat

Acestea ar trebui incluse, ca exemple, în politica de protecție a avertizorilor de integritate:

- Corupție activă și pasivă;
- Furt, utilizare abuzivă, fraudă și delapidare;
- Conflict de interese, inclusiv încălcarea regulilor și legilor privind informațiile privilegiate;
- Încălcarea bunelor practici / legilor concurenței / legilor privind licitațiile;
- Acceptarea sau oferirea de cadouri interzise;
- Raportări financiare inexacte / înșelătoare sau alte depuneri reglementare;
- Încălcarea legilor privind sănătatea și siguranța, riscuri semnificative care nu sunt gestionate;
- Discriminare și hărțuire a angajaților;
- Încălcarea legilor muncii, protecția datelor, conformitate sau alte legi și reglementări aplicabile;
- Încălcarea confidențialității, comerțul cu secrete comerciale;
- Nerespectarea flagrantă a politicilor și procedurilor, ignorarea de către conducere a controalelor interne;
- Represalii împotriva celor care își exprimă îngrijorările;
- Orice alte încălcări ale legii.

Recomandări pentru organizații

Toate companiile ar trebui să implementeze un **program de protecție a avertizorilor** pentru a permite raportarea eficientă a abaterilor.

Acest **program** ar trebui să includă:

- ❖ Politica/regulamentele de protecție a avertizorilor: inclusiv procesul de raportare, rolurile și responsabilitățile în legătură cu avertizarea și mecanismele de monitorizare și raportare;
- ❖ Mecanisme de raportare ușor de utilizat, cum ar fi:
 - adresă de e-mail dedicată (de exemplu, reporting@abc.com / compliance@abc.com);
 - platformă online dedicată (care să garanteze anonimatul, confidențialitatea și disponibilitatea în mai multe limbi);
 - linie telefonică dedicată disponibilă 24/7 (deși aceasta va implica costuri, ar putea fi luată în considerare de companiile mai mari, acoperind mai multe zone geografice și fusuri orare) – de asemenea, trebuie să garanteze anonimatul, confidențialitatea și disponibilitatea în mai multe limbi;
- ❖ O persoană sau un departament desemnat responsabil pentru primirea raportărilor, urmărirea acestora, investigarea și soluționarea lor (de exemplu, ofițerul de conformitate / alt ofițer cu suficientă independență și expertiză);
- ❖ Un plan de conștientizare care să conștientizeze în campanii anuale de comunicare către toți factorii interesați, gestionate de persoana / departamentul desemnat (inclusiv sesiuni de formare, exemple simulate de utilizare a mecanismelor de raportare disponibile și alte activități de comunicare).

Politica de protecție a avertizorilor de integritate

O politică de protecție a avertizorilor de integritate ar trebui să (exemple):

- ❖ Definirea clară a domeniului de aplicare al reglementării: ideal, politica ar trebui să se aplice tuturor părților interesate (angajați, clienți, furnizori, membri ai consiliului de administrație, acționari);
- ❖ Definirea clară a procesului de primire, stocare, investigare, raportare și monitorizare a sesizărilor:
 - toate sesizările ar trebui să fie înregistrate într-un registru de avertizori, împreună cu informații-cheie care să susțină analiza și statisticile (de exemplu, data primirii, categoria, anonim sau nu, datele de contact ale avertizorului etc.);
 - Investigațiile ar trebui să fie efectuate de o persoană/departament cu autoritate suficientă, expertiză, independență și obiectivitate, cum ar fi securitatea, conformitatea, auditul intern;
 - Echipa juridică sau orice alte departamente implicate ar trebui să fie disponibile pentru a oferi suport tehnic în timpul fazelor de investigare și gestionare a consecințelor;
 - Mandatul unității de investigare ar trebui să fie clar definit, iar unitatea ar trebui să aibă acces nelimitat la documente și persoane (cu excepția cazurilor deja acoperite de o politică diferită, cum ar fi Carta de audit intern);
 - Avertizorul și conducerea trebuie informați cu privire la modul în care a fost rezolvat raportul.
- ❖ Politica de protecție a avertizorilor ar trebui să includă, de asemenea, prevederi în domenii-cheie (exemple):
 - **protecția avertizorului și mecanismele de non-represalii:** să includă un angajament de protecție a avertizorului și să descrie măsurile implementate pentru a asigura eficacitatea acestei protecții;
 - **prevederi de confidențialitate și protecția datelor:** să includă un angajament de a păstra confidențialitatea (informațiile legate de sesizare să fie difuzate pe baza „necesității de a cunoaște” și cu condiția ca, în ciuda acestei difuzări, identitatea avertizorului să rămână confidențială, cu excepția cazului în care avertizorul consimte la dezvăluirea identității sale); să descrie măsurile implementate pentru a asigura respectarea completă a cerințelor de protecție a datelor;
 - tipul și cantitatea de informații oferite ca feedback atunci când avertizorul își dezvăluie identitatea și oferă date de contact;
 - prevederi privind **raportarea anonimă:** sesizările ar trebui să fie tratate cu aceeași importanță și investigate în același mod, indiferent dacă raportarea este anonimă sau avertizorul își dezvăluie identitatea. Aceasta este o condiție prealabilă importantă pentru a asigura eficiența canalului de avertizare, deoarece, chiar și atunci când se promite lipsa represaliilor, oamenii se tem adesea de consecințele (formale sau informale) ale exprimării

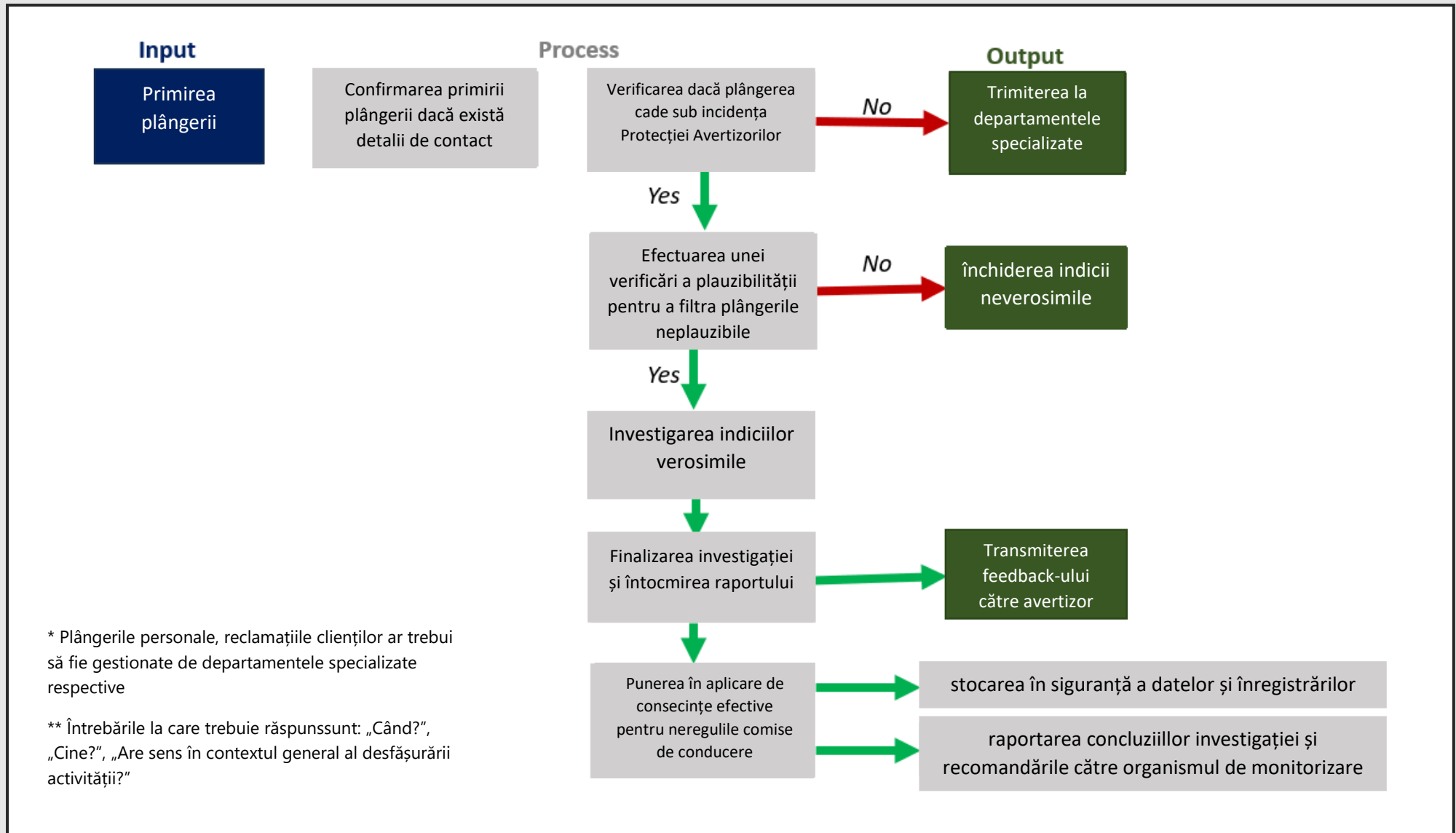
îngrijorărilor. Aceasta depinde, de asemenea, de cultura companiei sau chiar de cultura țării; în România, avertizarea este uneori asociată cu conotații negative. Încurajarea raportării anonime în România va conduce la un mecanism de avertizare mai eficient și va sprijini construirea unei culturi a „exprimării îngrijorărilor”.

- **politica ușilor deschise și tonul de la vârf:** se recomandă cu tărie tuturor părților interesate să utilizeze mecanismul de protecție a avertizorilor pentru a raporta îngrijorările în bună-credință.

Pentru a asigura **eficiența și eficacitatea:**

- ❖ canalele de raportare și persoana desemnată trebuie să fie aduse în atenția tuturor angajaților și să fie afișate public (pe site-ul companiei), precum și la sediul central, într-un loc vizibil și accesibil;
- ❖ politica de protecție a avertizorilor trebuie să fie adusă în atenția tuturor angajaților;
- ❖ gestionarea consecințelor pentru abateri este un aspect-cheie;
- ❖ campanii periodice de sensibilizare și de punere în aplicare, inclusiv comunicarea anonimă a consecințelor;
- ❖ organismul de monitorizare ar trebui să urmărească numărul, tipurile de cereri, canalele și ar trebui să ofere consiliere cu privire la punerea în aplicare și gestionarea consecințelor.

Procesul de sesizare a unui incident

* Plângerile personale, reclamațiile clienților ar trebui să fie gestionate de departamentele specializate respective

** Întrebările la care trebuie răspuns sunt: „Când?”, „Cine?”, „Are sens în contextul general al desfășurării activității?”

Recomandări-cheie pentru avertizorii care raportează un incident

Avertizarea de integritate poate fi un proces provocator și complex, dar urmând aceste recomandări și căutând sprijin, avertizorii pot contribui la promovarea responsabilității și integrității în cadrul organizației.

❖ Alegerea canalului de raportare

- Canale interne vs. externe: trebuie decis dacă încălcarea va fi raportată intern, în cadrul organizației, sau extern, către autoritățile competente. Directiva UE încurajează utilizarea canalelor interne atunci când este posibil, dar protejează informatorii care aleg să raporteze direct organismelor externe, în special dacă aceștia consideră că canalele interne nu vor aborda încălcarea în mod eficient sau dacă le este teamă de represalii.
- Dezvăluiri publice: Dezvăluirea publică (raportarea către mass-media sau direct către public) ar trebui luată în considerare doar în situațiile în care canalele interne și externe au fost epuizate sau se estimează că nu vor funcționa corespunzător, ori dacă există un risc imediat sau evident pentru interesul public.

❖ Evaluarea abaterii

- Domeniul abaterii: Este important să se verifice dacă problema raportată se încadrează în domeniul abaterilor prevăzute de lege.
- Acuratețea informațiilor: Este esențial ca informațiile raportate să fie cât mai precise și complete. Protecția oferită de Politica de Protecție a Avertizorilor se aplică celor care aveau motive rezonabile să creadă că informațiile despre abaterile raportate erau adevărate la momentul raportării și se încadrau în domeniul legislației privind protecția avertizorilor.

❖ Înțelegerea protecției oferite

- Confidențialitate: Politica de protecție a avertizorilor trebuie să garanteze confidențialitatea identității acestora. Este important să se înțeleagă măsurile implementate pentru a proteja datele personale și confidențialitatea informațiilor furnizate.
- Protecție împotriva represaliilor: Este important să existe o bună cunoaștere a protecțiilor împotriva oricăror forme de represalii, cum ar fi concedierea, retrogradarea sau discriminarea. Aceste măsuri sunt esențiale pentru a asigura că avertizorii sunt protejați în mod adecvat.

❖ Măsuri legale și de susținere

- Remedii legale și suport: În funcție de natura abaterii și riscurile potențiale asociate, poate fi util să se solicite consiliere juridică înainte de a face o raportare. Un jurist poate oferi îndrumări cu privire la drepturile, protecțiile disponibile și cea mai adecvată cale de acțiune.
- Cooperarea cu investigațiile: În cazul în care raportul duce la o investigație, este esențial să se coopereze pe deplin cu investigatorii și să se furnizeze orice informație suplimentară sau dovezi disponibile. Cooperarea poate contribui la asigurarea unui proces de investigare complet și echitabil.

❖ **Păstrarea evidențelor**

- Documentație: Este important să se păstreze înregistrări detaliate și documentația referitoare la abatere, inclusiv date, ore, persoane implicate și orice dovezi disponibile, cum ar fi e-mailuri, documente sau fotografii. Această documentație poate fi esențială în cazul în care va fi necesar să se demonstreze conținutul raportului, răspunsul primit sau orice situație de represalii.

❖ **Urmărirea**

- Respectați procedurile de raportare: Este important să se respecte procedurile de raportare descrise în politica de protecție a avertizorilor sau în orice legi și reglementări relevante. Aceasta poate include depunerea unui raport scris, furnizarea de detalii specifice despre abatere și identificarea personală (sau alegerea de a rămâne anonim, dacă este permis).
- Monitorizați pentru represalii: Este esențial să se rămână vigilent la orice semne de represalii după raportare, cum ar fi schimbări în mediul de lucru, evaluări negative ale performanței sau hărțuire. Orice acte de represalii trebuie raportate prompt autorităților competente sau experților legali.

❖ **Căutați suport**

- Avertizarea de integritate poate fi o experiență stresantă și izolantă, de aceea este important să se caute sprijin din partea prietenilor, familiei sau grupurilor de suport care pot oferi asistență emoțională și îndrumare pe parcursul acestui proces.
- Este important să fiți pregătiți pentru posibilele repercusiuni. Avertizarea poate conduce uneori la represalii sau consecințe negative, cum ar fi hărțuirea, discriminarea sau chiar concedierea. Este esențial să se analizeze riscurile potențiale și să se facă o pregătire emoțională și financiară pentru eventualele repercusiuni.

Exemple de incidente care ar trebui raportate

Comportamentul neconform se califică drept un incident legat de afaceri, care reprezintă o infracțiune penală, administrativă sau disciplinară, sau care este contrar obiectului sau scopului legii. Iată câteva exemple de astfel de incidente care ar trebui raportate:

❖ Categoriile de incidente legate de afaceri (exemple):

- o **hărțuirea angajaților** – Comportament ofensiv, abuziv sau alt comportament nedorit la locul de muncă care încalcă demnitatea personală a victimei sau creează un mediu intimidant, ostil sau umilitor pentru victimă (de exemplu, prin violență fizică, amenințări, avansuri sexuale sau comentarii insultătoare).
- o **discriminarea angajaților** – Plasarea unui angajat într-o situație dezavantajoasă în ceea ce privește condițiile de muncă, pe criterii de rasă, culoare, religie sau convingeri, origine etnică sau națională, sex, orientare sexuală, stare civilă, vârstă sau handicap;
- o **conflict de interese** – Un conflict de interese există atunci când un angajat al companiei își folosește poziția pentru a-și promova interesul personal dincolo de recompensele și compensațiile legate de muncă, în loc să acționeze în interesul companiei.
- o **încălcări ale regulilor privind informațiile privilegiate** – Abuzul de cunoștințe privilegiate obținute de un angajat al companiei în funcția sa, așa cum este definit de legislația privind tranzacțiile cu informații privilegiate.
- o **mită activă** – Promisiunea de a oferi sau oferirea de orice plată sau alt avantaj, fie direct, fie prin intermediari, unei persoane care deține o funcție publică (mită publică) sau cuiva din mediul de afaceri (mită privată), cu intenția și așteptarea de a obține un beneficiu ilegal în schimbul mitei.
- o **mită pasivă** – Acceptarea unei plăți sau a unui alt avantaj, fie direct, fie prin intermediari, de la cineva în schimbul favorizării acestuia într-un mod ilegal.
- o **furt** – Luarea neautorizată a proprietății companiei cu intenția de a nu returna acea proprietate companiei.
- o **utilizarea necorespunzătoare a activelor companiei** – Utilizarea neautorizată a activelor companiei în alte scopuri decât pentru desfășurarea activității de afaceri; utilizarea personală a instrumentelor de comunicare electronică într-o măsură limitată și excepțională este acceptabilă, atâta timp cât este conformă cu reglementările interne.
- o **fraudă** – Infracțiunea criminală de a înșela deliberat o altă persoană pentru a obține în mod injust un avantaj economic (plată, proprietate sau serviciu).
- o **delapidare** – Aproprierea frauduloasă de către o persoană, în beneficiul său, a proprietății sau a banilor încredințați acesteia, dar care aparțin altei persoane.
- o **registre false** – Raportarea neadevă a datelor financiare cu intenția de a denatura situația financiară sau de a ascunde daune financiare unei entități legale.

- o **manipularea înregistrărilor** – Orice altă încălcare a Codului de Conduită al companiei (de exemplu, încălcări ale confidențialității datelor, falsificarea documentelor care pot fi nerelevante pentru fraudă sau înregistrări false, cum ar fi cererile de cheltuieli, încălcări ale legislației privind sănătatea și securitatea, represalii împotriva celor care „vorbesc” sau rezilierea unui contract cu partenerii de afaceri ai companiei ca urmare a comportamentului neetic al acestora).

Referințe: Legislația Uniunii Europene

În Uniunea Europeană, avertizarea de integritate este reglementată prin **DIRECTIVA (UE) 2019/1937 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 23 octombrie 2019** privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

Directiva (EU) 2019/1937 prevede protecții specifice pentru avertizori, care includ protecția împotriva represaliilor (e.g., concediere, retrogradare, hărțuire la locul de muncă etc.).

Pentru a beneficia de protecție, avertizorii trebuie să aibă motive rezonabile să creadă, având în vedere informațiile disponibile la momentul raportării, că aspectele raportate sunt adevărate și se încadrează în definiția legislației privind avertizarea de integritate.

Această cerință constituie un mecanism de protecție împotriva raportărilor malițioase, frivole sau abuzive. Avertizorii care, la momentul raportării, fac raportări deliberate și conștiente de informații greșite sau înșelătoare nu beneficiază de protecție. Totuși, această cerință asigură că protecția nu se pierde în cazul în care o persoană a raportat informații inexacte dintr-o greșeală sinceră. Motivele unei persoane de a raporta o încălcare ar trebui să fie irelevante în determinarea dacă aceasta primește protecție pentru raportare, cu condiția ca persoana respectivă să fi acționat cu bună-credință conform legii.

Dispoziții-cheie ale Directivei

❖ Domeniul de aplicare

- Acoperă raportările privind încălcările legislației UE în domenii precum achizițiile publice, serviciile financiare, siguranța produselor și a transportului, protecția mediului, sănătatea publică și protecția consumatorului.
- Se aplică entităților private cu 50 sau mai mulți angajați și tuturor entităților din sectorul public, cu unele excepții pentru municipalități și entități cu mai puțin de 50 de angajați.

❖ Canale de raportare

- Obligă organizațiile să stabilească canale interne de raportare care sunt sigure și asigură confidențialitatea identității avertizorului.
- Încurajează avertizorii să utilizeze canalele interne înainte de a apela la cele externe, cu excepția cazului în care consideră că încălcarea nu poate fi abordată eficient intern sau se așteaptă represalii.

❖ Măsuri de protecție

- Interzice toate formele de represalii împotriva avertizorilor, inclusiv concedierea, retrogradarea și intimidarea.
- Oferă măsuri de suport și protecție, inclusiv asistență juridică și financiară, precum și suport psihologic pentru avertizori.

❖ Cerințe procedurale

- Necesită ca feedback-ul să fie oferit avertizorilor într-un interval de timp rezonabil, care nu trebuie să depășească trei luni pentru raportările interne și șase luni pentru raportările externe.
- Impune desemnarea unei autorități competente pentru primirea raportărilor, urmărirea acestora și coordonarea cu alte organisme.

❖ Bune practici pentru implementare

- Stabilirea canalelor clare de raportare:
 - Asigurați-vă că canalele de raportare sunt ușor accesibile tuturor angajaților și sunt concepute pentru a proteja confidențialitatea avertizorului.
 - Implementați un sistem de raportare prietenos cu utilizatorul care permite raportări scrise și, acolo unde este posibil, orale.
- Promovarea unui mediu de raportare de sprijin:
 - Încurajați o cultură care să sprijine raportarea încălcărilor, evidențiind angajamentul organizației față de integritate și protecția avertizorilor.
 - Efectuați sesiuni de formare regulate pentru angajați și management privind modul de raportare a încălcărilor și importanța avertizării pentru responsabilitatea organizațională.
- Oferirea de protecție și suport adecvate:
 - Implementați politici stricte pentru a preveni orice formă de represalii împotriva avertizorilor și stabiliți proceduri clare pentru gestionarea acestor cazuri.
- Asigurarea transparenței și a urmăririi:
 - Mențineți un proces transparent pentru gestionarea raportărilor, asigurându-vă că avertizorii sunt informați cu privire la progresul și rezultatele raportărilor lor.
 - Efectuați investigații amănunțite asupra încălcărilor raportate și luați măsuri corective adecvate într-un timp rezonabil.
- Revizuirea și actualizarea politicilor în mod regulamentar:
 - Revizuiți și actualizați în mod regulat politicile și procedurile de avertizare pentru a vă asigura că rămân eficiente și reflectă orice modificări în legislație sau în structura organizațională.
 - Implicați părțile interesate, inclusiv reprezentanții angajaților, în procesul de revizuire pentru a obține perspective și a construi încredere în sistemul de avertizare.

Prin respectarea acestor orientări și a dispozițiilor Directivei (UE) 2019/1937, organizațiile pot crea un cadru solid pentru protecția avertizorilor, sporind astfel transparența, responsabilitatea și statul de drept în cadrul Uniunii Europene.

În România, Directiva (UE) 2019/1937 a fost transpusă în **Legea 361/2022** privind protecția avertizorilor în interes public.

Contactați-ne

Str. Ion Câmpineanu nr. 11, Union International Center, etajul 4

+4 021 312 48 34 / +4 021 315 86 94

amcham@amcham.ro

www.amcham.ro
